A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2014. január 16.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — 2004/38/EK irányelv — Az uniós polgároknak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joga — Harmadik állam olyan állampolgárának valamely tagállamban történő tartózkodáshoz való joga, aki e tagállamban tartózkodási joggal rendelkező személy közvetlen leszármazottja — Az »eltartott« személy fogalma”

A C-423/12. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen (Svédország) a Bírósághoz 2012. szeptember 17-én érkezett, 2012. szeptember 12-i határozatával terjesztett elő az előtte

Flora May Reyes

és

a **Migrationsverket**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, K. Lenaerts a Bíróság elnökhelyettese, a negyedik tanács tagjaként eljáró bíró, M. Safjan, J. Malenovský és A. Prechal (előadó) bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. szeptember 4-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– F. M. Reyes képviseletében S. Hansson advokat és T. Fraenkel,

– a svéd kormány képviseletében A. Falk és H. Karlsson, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– a holland kormány képviseletében M. Bulterman és C. Wissels, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: svéd.

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében J. Beeko, meghatalmazotti minőségben, segítője: G. Facenna barrister,

– az Európai Bizottság képviseletében C. Tufvesson és M. Wilderspin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. november 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o., helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.) 2. cikke 2. pontja c) alpontjának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Fülöp-szigeteki állampolgárságú F. M. Reyes és a Migrationsverket (bevándorlási hivatal) között az érintett személy svédországi tartózkodási engedély iránti kérelmének elutasítása tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2004/38 irányelv (5) preambulumbekezdése így szól:

„A tagállamok területén való szabad mozgás és tartózkodás valamennyi uniós polgárt megillető jogát, ha azt a szabadság és méltóság objektív feltételei mellett gyakorolják, [helyesen: e jog a szabadság és a méltóság objektív feltételei mellett történő gyakorlásának a lehetővé tétele érdekében] a családtagok számára is biztosítani kell, állampolgárságukra tekintet nélkül. [...]”

4 Ezen irányelv (28) preambulumbekezdése értelmében:

„A joggal való visszaéléssel és csalással […] szembeni védelem érdekében a tagállamoknak lehetőséget kell biztosítani a szükséges intézkedések elfogadására [...]”

5 Az említett irányelv „Fogalommeghatározások” címet viselő 2. cikke szerint:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

1) »uniós polgár«: egy tagállam állampolgárságával rendelkező bármely személy;

2) »családtag«

[...]

c) az uniós polgár, házastársa, vagy a […] élettársa egyenes ági leszármazottai, akik 21. életévüket nem töltötték be, vagy eltartottak [helyesen: az [...] uniós polgár vagy a házastársa, illetve élettársa 21. életévüket be nem töltött közvetlen leszármazottai, vagy az általuk eltartottak]

[...]”.

6 A 2004/38 irányelvnek a „Tartózkodás joga három hónapot meghaladóan” című 7. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Valamennyi uniós polgárt megilleti a tartózkodás joga egy másik tagállam területén három hónapot meghaladó időtartamra, ha:

[...]

b) elegendő forrásokkal rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek indokolatlan terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk időtartama alatt, és a fogadó tagállamban teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek […]

[...]

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tartózkodás jogát ki kell terjeszteni azokra a családtagokra, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és az uniós polgárt kísérik vagy hozzá csatlakoznak a fogadó tagállamban, feltéve hogy az uniós polgár megfelel az (1) bekezdés […] b) […] pontjában említett feltételeknek.

[...]”

7 A 2004/38 irányelv „Kapcsolódó jogok” című 23. cikke értelmében:

„Az állampolgárságra tekintet nélkül, az uniós polgár azon családtagjai, akik tartózkodási joggal vagy huzamos tartózkodási joggal rendelkeznek egy tagállamban, jogosultak ott munkaviszonyt létesíteni vagy önálló vállalkozói tevékenységet folytatni.”

A svéd jog

8 A külföldiekről szóló 2005:716. sz. svéd törvény (utlänningslagen), valamint a külföldiekről szóló 2006:97. sz. svéd rendelet (utlänningsförordningen) 2006. április 30-án hatályba lépett módosításait a 2004/38 irányelv svéd jogba való átültetése érdekében fogadták el. Az így bevezetett rendelkezések lényegében megfelelnek ezen irányelv rendelkezéseinek.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

9 F. M. Reyest, 1987-ben született Fülöp-szigeteki állampolgárt, hároméves korában két testvérével együtt anyai nagyanyja gondozására bízták, mivel édesanyjuk munkavállalás céljából és azért, hogy fedezni tudja a Fülöp-szigeteken maradt családja szükségleteit, Németországba költözött. F. M. Reyes édesanyja német állampolgárságot szerzett.

10 F. M. Reyesről egész gyermekkorában és fiatalkorában anyai nagyanyja gondoskodott. Mielőtt Svédországba ment, négy évig Manilában (Fülöp-szigetek) élt az (azóta elhunyt) idősebb nővérével. Tizenhét és huszonhárom éves kora között két évig tanult középiskolában, és négy évig főiskolán. Gyakorlati képzést is tartalmazó tanulmányait követően ápolósegéd képesítést szerzett. Miután levizsgázott, segített a nővérének annak gyermekei nevelésében. F. M. Reyes édesanyja ezalatt szoros kapcsolatban maradt a Fülöp-szigeteken élő családjával, minden hónapban pénzt küldött a támogatásukra és tanulmányaik kifizetésére, és minden évben meglátogatta őket. F. M. Reyesnek sosem volt állása, és nem is kért semmiféle szociális juttatást a Fülöp-szigeteki hatóságoktól.

11 2009 decemberében F. M. Reyes édesanyja Svédországba költözött azért, hogy ott éljen egy norvég állampolgárságú, Svédországban élő férfival. 2011 nyarán házasságot kötött e norvég állampolgárral. 2009 óta ez utóbbi – akinek öregségi nyugdíja van – rendszeresen küldött pénzt F. M. Reyesnek és felesége Fülöp-szigeteken élő egyéb családtagjainak. F. M. Reyes édesanyja a Svédországba való költözése óta nem dolgozik, és ő is a férje öregségi nyugdíjából él.

12 2011. március 13-án F. M. Reyes belépett a schengeni térségbe. 2011. március 29-én tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújtott be Svédországban, édesanyja és annak norvég házastársa családtagjaként, akik állítása szerint eltartják őt.

13 2011. május 11-én a Migrationsverket azért utasította el F. M. Reyes kérelmét, mert nem találta bizonyítottnak, hogy az édesanyja és annak házastársa által számára kétségkívül átutalt pénz az alapvető szükségleteinek fedezésére szolgált oly módon, hogy szállást és ellátást, továbbá a Fülöp-szigeteken az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférést biztosított volna. Nem mutatta be azt sem, hogy származási országának társadalombiztosítási és szociális biztonsági rendszere milyen módon fedezhet egy, az ő helyzetében lévő polgárt. Azt azonban bizonyította, hogy származási országában képesítést szerzett, és ott gyakorlatot is végzett. Egyébiránt az alapügy felperesét gyermekkorában és fiatalkorában az anyai nagyanyja tartotta el. Következésképpen a Migrationsverket álláspontja szerint nem igazolta, hogy a svédországi családtagjai tartják el.

14 F. M. Reyes a förvaltningsrätten i Göteborg – Migrationsdomstolen (bevándorlási ügyekben első fokon eljáró göteborgi közigazgatási bíróság) előtt megtámadta a Migrationsverket elutasító határozatát, amely bíróság a keresetét elutasította. Ez a bíróság nem vitatta, hogy az alapügy felperesének alapvető szükségleteit az édesanyja és a mostohaapja biztosítja. Szociális helyzete mindazonáltal nem tekinthető olyannak, hogy származási országában ne tudná ellátni saját magát az édesanyja és a mostohaapja anyagi támogatása nélkül is. Az értékelés során ez a bíróság figyelembe vette azt a tényt, hogy F. M. Reyes fiatal, Manilában tanult és élt, főiskolai végzettséggel rendelkezik, és továbbra is vannak családtagjai a Fülöp-szigeteken. Pusztán az a tény, hogy F. M. Reyes édesanyja és mostohaapja magukra vállalták a támogatását, még nem bizonyítja azt, hogy olyan függőségi viszony áll fenn, amely megalapozhatja az érdekelt számára a svédországi tartózkodási jogot.

15 F. M. Reyes a förvaltningsrätten i Göteborg – Migrationsdomstolen ítélete ellen fellebbezést nyújtott be a Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolenhez (bevándorlási ügyekben eljáró stockholmi közigazgatási fellebbviteli bíróság). Azt állítja, hogy a tanulmányai ellenére nem talált állást a Fülöp-szigeteken, ahol tartós a munkanélküliség. Szerinte az édesanyja és mostohaapja nem küldött volna és nem küldene rendszeresen ilyen nagy összegeket, ha ez nem lenne nélkülözhetetlen a származási országában maradt családja életben maradásának biztosításához.

16 A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az alapeljárás felei különböző álláspontokat képviselnek a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontja szerinti „eltartottnak” minősülés értelmezésével kapcsolatban. E tekintetben, a 316/85. sz. Lebon-ügyben 1987. június 18-án hozott ítéletre (EBHT 1987., 2811. o.) és a C-1/05. sz. Jia-ügyben 2007. január 9-én hozott ítéletre (EBHT 2007., I-1. o.) hivatkozva felmerül benne a kérdés, hogy annak értékelésével kapcsolatban, hogy a személy képes-e fedezni saját alapvető szükségleteit, figyelembe lehet-e venni azt, hogy ez utóbbi ezt kereső tevékenységgel is képes megvalósítani.

17 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a szóban forgó irányelv értelmében vett „eltartott családtag” fogalma alá tartozás szempontjából milyen kihatással lehet F. M. Reyes arra irányuló szándéka, hogy a fogadó tagállamban dolgozzon. E bíróság szerint ugyanis a keresőtevékenység folytatása azt jelentené, hogy a bemutatott okból nem áll fenn többé a tartózkodáshoz való jog, hiszen a foglalkoztatási jogviszonyból származó bevétellel megszűnik a függőségi viszony.

18 Ilyen körülmények között a Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatalra a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Lehet-e úgy értelmezni a [2004/38 irányelv] 2. cikke 2. pontjának c) alpontját, hogy valamely tagállam bizonyos feltételek fennállása mellett megkövetelheti a 21. életévét betöltött egyenes ági leszármazottól – annak érdekében, hogy e személy eltartottnak, és ezáltal a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontja szerinti »családtag« fogalom alá tartozónak minősüljön – annak bizonyítását, hogy a munkakeresésre, illetve arra irányuló próbálkozása, hogy a megélhetéséhez a származási országa szerinti hatóságoktól segítséget kérjen, illetve magát más módon eltartsa, sikertelen maradt?

2) A 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontja szerinti »eltartottnak« minősülés értelmezése során van-e bármilyen jelentősége annak a ténynek, hogy valamely családtag – az életkorból, végzettségből és egészségi állapotból adódó személyes körülmények miatt – úgy tekinthető, hogy ésszerű esélyekkel rendelkezik arra, hogy munkát találjon, továbbá munkába is kíván állni az érintett tagállamban, ami azt jelentené, hogy nem teljesülnének többé azok a körülmények, amelyek értelmében (e rendelkezés értelmében) eltartott családtagnak minősül?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

19 Az első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy az lehetővé teszi valamely tagállam számára, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló körülmények esetén előírja azt, hogy ahhoz, hogy a 21. életévet betöltött egyenes ági leszármazott eltartottnak, és ezáltal az e rendelkezésben meghatározott „családtagnak” minősüljön, bizonyítania kell, hogy a munkakeresésre, illetve arra irányuló próbálkozása, hogy a megélhetéséhez a származási országa szerinti hatóságoktól segítséget kérjen, illetve magát más módon eltartsa, sikertelen maradt.

20 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy ahhoz, hogy valamely uniós polgár 21. életévét betöltött közvetlen leszármazottja a 2004/38 irányelv 2. cikk 2. pontjának c) alpontja értelmében vett „eltartottnak” minősüljön, a valós függőségi helyzet fennállását kell bizonyítani (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Jia-ügyben hozott ítélet 42. pontját).

21 Ez a függőség olyan tényállási helyzetből következik, amelyet az a körülmény jellemez, hogy a családtag eltartását a szabad mozgás jogával élő uniós polgár vagy annak házastársa biztosítja (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Jia-ügyben hozott ítélet 35. pontját).

22 E függőség fennállásának megállapításához a fogadó tagállamnak azt kell vizsgálnia, hogy az anyagi és szociális körülményeire tekintettel az uniós polgár 21. életévét betöltött közvetlen leszármazottja képtelen-e fedezni az alapvető szükségleteit. Az eltartás szükségességének a származási országban vagy abban az országban kell fennállnia, ahol ez a leszármazott előzőleg tartózkodott abban az időpontban, amikor az említett uniós polgárhoz való csatlakozást kérelmezte (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Jia-ügyben hozott ítélet 37. pontját).

23 Nem szükséges viszont meghatározni e függőség, és ezáltal e támogatás igénybevételének okait. Ezt az értelmezést követeli meg különösen az az elv, miszerint az Unió alapjainak részét képező, az uniós polgárok szabad mozgását biztosító rendelkezéseket – így a 2004/38 irányelvet – tágan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Jia-ügyben hozott ítélet 36. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

24 Márpedig az, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló körülmények között valamely uniós polgár e leszármazottnak hosszú időn keresztül rendszeresen küld bizonyos összegű pénzt, amely ez utóbbinak a származási országban felmerült alapvető szükségleteinek fedezéséhez szükséges, alkalmas annak bizonyítására, hogy e leszármazott és a szóban forgó polgár között valós függőségi helyzet áll fenn.

25 E körülmények között nem követelhető e leszármazottól ezt meghaladóan annak bizonyítása, hogy a munkakeresésre, illetve arra irányuló próbálkozása, hogy a megélhetéséhez a származási országa szerinti hatóságoktól segítséget kérjen, illetve magát más módon eltartsa, sikertelen maradt.

26 E további – a gyakorlatban nem könnyen kivitelezhető – bizonyítás követelménye ugyanis, amint azt a főtanácsnok az indítványának 60. pontjában kifejtette, túlságosan nehézzé teheti e leszármazott számára a fogadó tagállam területén való tartózkodást, jóllehet a jelen ítélet 24. pontjában leírt körülmények is alkalmasak arra, hogy bizonyítsák a valós függőségi helyzet fennállását. Ennélfogva e követelmény azzal a kockázattal jár, hogy a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontja, illetve 7. cikke nem érvényesül hatékonyan.

27 Végül nem kizárt, hogy a szóban forgó követelmény az érintett leszármazottat arra kényszeríti, hogy olyan lépéseket tegyen meg, például hogy megpróbáljon különböző igazolásokat szerezni, amelyek azt tanúsítják, hogy semmiféle munkát nem talált, illetve hogy semmiféle szociális segélyben nem részesült, amelyek bonyolultabbak, mint a származási országnak vagy az előző tartózkodási hely országának illetékes hatósága által kiállított, a függőségi helyzetet tanúsító okirat megszerzésére irányuló eljárás. Márpedig a Bíróság kimondta, hogy egy ilyen okirat a tartózkodási engedély kiadásának nem lehet a feltétele (a fent hivatkozott Jia-ügyben hozott ítélet 42. pontja).

28 Az első kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontját úgy kell értelmezni, hogy az nem teszi lehetővé valamely tagállam számára, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló körülmények esetén előírja azt, hogy ahhoz, hogy a 21. életévet betöltött egyenes ági leszármazott eltartottnak, és ezáltal az e rendelkezésben meghatározott „családtagnak” minősüljön, bizonyítania kell, hogy a munkakeresésre, illetve arra irányuló próbálkozása, hogy a megélhetéséhez a származási országa szerinti hatóságoktól segítséget kérjen, illetve magát más módon eltartsa, sikertelen maradt.

A második kérdésről

29 A második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy az a tény, hogy valamely családtag – az életkorból, végzettségből és egészségi állapotból adódó személyes körülmények miatt – úgy tekinthető, hogy ésszerű esélyekkel rendelkezik arra, hogy munkát találjon, továbbá munkába kíván állni a fogadó tagállamban, kihatással van az e rendelkezés szerinti „eltartottnak” minősülés értelmezésére.

30 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a függőségi helyzetnek fenn kell állnia abban az országban, amelyből az érintett családtag érkezik, abban az időpontban, amikor ez a családtag az őt eltartó uniós polgárhoz való csatlakozását kérelmezi (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Jia-ügyben hozott ítélet 37. pontját és a C-83/11. sz., Rahman és társai ügyben 2012. szeptember 5-én hozott ítélet 33. pontját).

31 Ebből következik, amint azzal lényegében valamennyi, a Bírósághoz észrevételeket benyújtó érdekelt érvelt, hogy a fogadó tagállamban az esetleges munkavállalási kilátások, amelyek adott esetben lehetővé teszik valamely uniós polgár 21. életévét betöltött közvetlen leszármazottjának, hogy a tartózkodási engedély megszerzését követően ne legyen eltartott, nem alkalmasak arra, hogy befolyásolják a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontja értelmében vett „eltartottnak” minősülés értelmezését.

32 Egyébiránt, amint azzal az Európai Bizottság helyesen érvelt, az ezzel ellentétes álláspont gyakorlatilag megtiltaná e leszármazottnak, hogy a fogadó tagállamban munkát keressen, és ezáltal sértené ezen irányelv 23. cikkét, amely kifejezetten feljogosítja az ilyen leszármazottakat, amennyiben tartózkodási joggal rendelkeznek, hogy munkaviszonyt létesítsenek vagy önálló tevékenységet folytassanak (lásd analógia útján a fent hivatkozott Lebon-ügyben hozott ítélet 20. pontját).

33 Következésképpen a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontját úgy kell értelmezni, hogy az a tény, hogy valamely családtag – az életkorból, végzettségből és egészségi állapotból adódó személyes körülmények miatt – úgy tekinthető, hogy ésszerű esélyekkel rendelkezik arra, hogy munkát találjon, továbbá munkába kíván állni a fogadó tagállamban, nincs kihatással az e rendelkezés szerinti „eltartottnak” minősülés értelmezésére.

A költségekről

34 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontját úgy kell értelmezni, hogy az nem teszi lehetővé valamely tagállam számára, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló körülmények esetén előírja azt, hogy ahhoz, hogy a 21. életévet betöltött egyenes ági leszármazott eltartottnak, és ezáltal az e rendelkezésben meghatározott „családtagnak” minősüljön, bizonyítania kell, hogy a munkakeresésre, illetve arra irányuló próbálkozása, hogy a megélhetéséhez a származási országa szerinti hatóságoktól segítséget kérjen, illetve magát más módon eltartsa, sikertelen maradt.**

2) **A 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának c) alpontját úgy kell értelmezni, hogy az a tény, hogy valamely családtag – az életkorból, végzettségből és egészségi állapotból adódó személyes körülmények miatt – úgy tekinthető, hogy ésszerű esélyekkel rendelkezik arra, hogy munkát találjon, továbbá munkába kíván állni a fogadó tagállamban, nincs kihatással az e rendelkezés szerinti „eltartottnak” minősülés értelmezésére.**

Aláírások